

Bestuurlijk jaarverslag Stichting Vogelklas Karel Schot 2023

André de Baerdemaeker & Peter Milders

1 mei 2024

Inleiding

Vogelklas Karels Schot is een opvangcentrum voor zieke, gewonde en anderszins hulpbehoevende wilde vogels en zoogdieren. Dit jaarverslag biedt een overzicht van de belangrijkste prestaties en activiteiten van de Vogelklas in het jaar 2023.

Het aantal opgevangen dieren daalde licht ten opzichte van 2022. Wat onveranderd bleef was de herhaaldelijk terugkerende vogelgriep. Deze vergde ook dit jaar weer extra inspanning van de toch al drukbezette medewerkers. Ook beperkte dit de toegankelijkheid van het terrein voor het publiek. In het verslagjaar heeft de gemeente Rotterdam het in 2022 gestarte funderingsherstel van het stenen huisje op het terrein afgerond. Het huisje, dat deels dienst doet als behandelkamer en deels als kantine/kantoor, zal nu opnieuw worden ingericht.

Figuur 1. Twee jonge kuifeenden in de Vogelklas.

Organisatie

Bestuur

Stichting Vogelklas Karel Schot valt onder de verantwoordelijkheid van een bestuur. Aan het einde van het verslagjaar bestond het bestuur uit zeven bestuurders. Voorzitter van het bestuur is al vele jaren André De Baerdemaeker, ecoloog bij Bureau Stadsnatuur, secretaris is Peter Milders, voormalig recruiter van juristen bij Voxius. Algemene bestuursleden zijn Loes Oorsprong, voormalig dierenarts, Anja

Melis (geen hoofdbetrekking) en Sjoerd van Muiswinkel, jurist bij Vogelbescherming Nederland. Twee nieuwe bestuursleden traden in 2023 toe: Ton Elzerman, zelfstandig financieel adviseur, als penningmeester en Aïda Tursic, Senior product marketing manager bij Cochlear, als algemeen bestuurslid met een focus op fondsenwerving. De bestuursleden Pieter van der Kloet, Monique Franssen en Josien van Cappelle traden in het verslagjaar af. Het bestuur wordt al jaren intensief ondersteund door Els Kwaks.

Staf

Monique de Vrijer is al vele jaren de beheerder van de Vogelklas. Zij is samen met het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en leidt het operationele deel van de Vogelklas. Ragna Markmann is hoofd diervoorzorging. Zij is verantwoordelijk voor de veterinaire zorg aan de dieren, stelt behandelplannen op en controleert het herstel. Daarnaast is zij medeverantwoordelijk voor scholingstrajecten en de begeleiding van stagiairs. Samen gaven zij leiding aan drie vaste diervoorzorgers en drie diervoorzorgers in tijdelijke dienst.

Stagiairs

De Vogelklas is een unieke leeromgeving, waar studenten een kans krijgen te werken met wilde inheemse diersoorten. Het zijn voornamelijk studenten diervoorzorging die hier gebruik van maken. In 2023 werden elf stageplaatsen ingevuld door hardwerkende en leergierige studenten van verschillende onderwijsinstellingen, waaronder Yuverta, Lentiz Maasland, Capabel Onderwijs Groep en Aeres MBO Barneveld.

Vrijwilligers

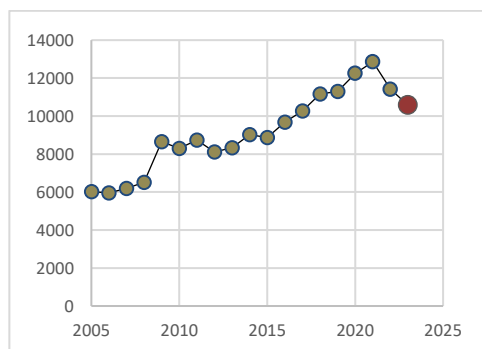
In 2023 lag het aantal vrijwilligers, evenals voorgaande jaren, rond de 120. De meeste vrijwilligers zijn actief als asielmedewerkers, maar ook in de communicatie zijn vrijwilligers actief in de zogenoemde activiteitencommissie en de redactieraad, waar zij zich bezighouden met berichten op de sociale media, en het organiseren van kleine evenementjes. Het opleiden en trainen van zowel nieuwe als zittende vrijwilligers is een constante factor in

de Vogelklas. Op deze manier wordt gewerkt aan groei van het potentieel binnen de organisatie. Zo vinden jaarlijks trainingen voor het stabiliseren en wassen van olieslachtoffers plaats. In mei 2023 stelde het bestuur de Nota Vrijwilligersbeleid 2023-2025 vast. Hierin zijn de rechten van en de verwachtingen naar vrijwilligers beter uitgewerkt dan voorheen, zodat de organisatie als geheel een betere houvast heeft.

Opvang vogels en zoogdieren

Opvangtotalen

In 2023 heeft de Vogelklas in totaal 10.577 dieren opgevangen (figuur 1). Uit de grafiek blijkt duidelijk dat er sprake is van een trendbreuk. De eerdere prognose dat het aantal patiënten zou blijven groeien tot voorbij de 13.000 in 2025, lijkt niet bewaarheid te worden. Dat wordt gezien als goed nieuws, omdat de Vogelklas behoorlijk onder druk is komen te staan door de grote aantallen.

Figuur 2. Jaarlijks aantal opgevangen dieren in 2005-2023.

De Vogelklas deelt de aangeleverde dieren op in drie categorieën: wilde vogels, wilde zoogdieren en (tamme) zwerfdieren (zie bijlage 1).

De wilde vogels zijn veruit de grootste groep. Vogelklas ontving er 9.716 - verdeeld over 112 soorten – waaronder ongebruikelijke soorten zoals een Kuhl's pijlstormvogel van de Maasvlakte (helaas gestorven en overgedragen aan Natuurhistorisch Museum Rotterdam), een kleinste jager (naar hetzelfde museum) en een vaal stormvogeltje uit de Botlek (dito). In september en oktober werden twee sterk vermagerde jonge wespddieven opgenomen. Eén van de vogels haalde het niet, maar de ander kon al na een paar dagen

dankzij een goede samenwerking met vogelopvang De Wulp weer worden losgelaten.

Tabel 1. Opgevangen dieren, en soorten per categorie.

diergroep	exemplaren	soorten
wilde vogels	9.716	112
wilde zoogdieren	236	11
zwerfdieren	625	-
totaal	10.577	123

Een zeer opmerkelijke verschijning was een Oostelijke dwergooruil die via een schip uit Korea in de Rotterdamse haven verzeild raakte. De uil was naar omstandigheden in redelijk goede conditie en na enkele maanden verzekerde bewaring in de Vogelklas kon het kleine uiltje overgedragen worden aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

De categorie wilde zoogdieren omvat 236 dieren in totaal, waarin de vleurmuizen zoals gebruikelijk de hoofdmoot vormen (bijlage 1). De gewone dwergvleermuis (114) en de ruige dwergvleermuis (69) zijn normale gasten in de Vogelklas. Het aantal tweekleurige vleurmuizen was spectaculair: maar liefst zes exemplaren deden de opvang aan. Ze werden allemaal vrijgelaten in samenwerking met de Wageningen Universiteit, waar men onderzoek doet naar de migratiepatronen van vleurmuizen. Er werd een ongewoon groot aantal van 34 egels opgevangen. De meeste hiervan waren afkomstig van Egelopvang Papendrecht, waar men grote drukte ondervond. De Vogelklas boord aan een deel van de egels over te nemen zodat de druk op de collega's wat werd verlicht.

Figuur 3. Een Oostelijke dwergooruil was meegevoerd door een vrachtschip uit Azië.

De categorie zwerfdieren is samengesteld uit verdwaalde huisdieren en dieren met een vermeende eigenaar. Het gaat in de meeste gevallen om diersoorten die niet in het wild in Nederland voorkomen. Het ging om 625 dieren, voornamelijk sier- en postduiven, afgedankte kippen, ontsnapte kooivogels en een paar tamme konijnen.

Herkomst dieren

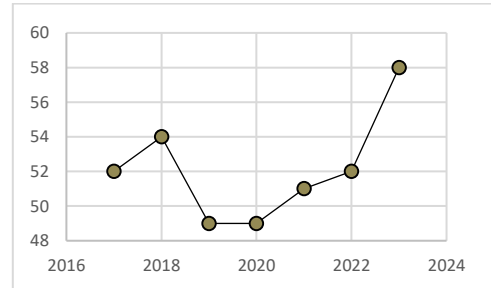
Van 9.949 vogels is precies bekend uit welke gemeente zij afkomstig zijn (bijlage 2). Hiervan komt 99% uit Zuid-Holland. De Vogelklas ontving vogels uit 44 (van de 52) Zuid-Hollandse gemeenten. De belangrijkste leverende gemeente is Rotterdam met 3824 exemplaren. Dat is een percentage van 38%, een toename ten opzichte van de 35% van vorig jaar. Op de tweede plaats volgt gemeente Dordrecht met 800 vogels (8%), gevolgd door de Hoeksche Waard (7%), Voorne aan Zee (5,5%) en Nissewaard (4%).

Oorzaken

De voornaamste oorzaken van binnenkomst zijn traditiegetrouw 'jong en verweesd' (31%), 'botsing met een object of het verkeer' (26%) en 'gebeten door een kat' (18%; zie bijlage 4). De Vogelklas ving in 2023 in totaal 262 vogels op met verschijnselen van vogelgriep H5N1. Dat aantal is fors lager dan het voorgaande jaar (van 440 gevallen (5,5%) naar 262 (3,1%)). Het betrof 18 soorten, voornamelijk watervogels, maar ook een buizerd en slechtvalk die vermoedelijk besmet vlees hebben gegeten. De kokmeeuw (188), zilvermeeuw (21) en visdief (21) werden het zwaarst getroffen door vogelgriep. Door strenge maatregelen voor quarantaine hebben er geen besmettingen binnen de Vogelklas plaatsgevonden.

Figuur 4. Twee van de zes tweekleurige vleermuizen die in 2023 in de Vogelklas verbleven.

Figuur 5. Het percentage succesvol gerevalideerde vogels in de Vogelklas 2017-2023.

Behandelresultaat

Het aandeel met succes herstelde en weer in vrijheid gestelde vogels steeg in 2023 naar 58%, het hoogste percentage sinds 2017 (figuur 3). Omdat deze waarde wordt berekend voor 112 soorten met een breed spectrum van aandoeningen, kunnen veel factoren van invloed zijn op deze waarde. Een diepere analyse van de opvangresultaten en de bijbehorende achtergronden en oorzaken is noodzakelijk om meer duiding te geven. Deze analyse is bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet voltooid.

Een deel van de vogels overgeplaatst naar andere opvangcentra (bijvoorbeeld voor specialistische zorg) of naar een organisatie voor de opvang van gedomesticeerde vogels wanneer dat gepast was.

Educatieve activiteiten

Door sluitingen van de Vogelklas in verband met de landelijke maatregelen tegen vogelgriep konden educatieve werkzaamheden maar beperkt worden uitgevoerd.

Medewerkers van de Vogelklas hebben in het verslagjaar dertien presentaties gegeven. Dat varieerde van presentaties op scholen tot lezingen voor collega's en een presentatie op de landelijke dag van Dierenlot in november. Daarnaast zijn 30 rondleidingen in het opvangcentrum zelf verzorgd. Naast de jaarlijkse open dag op 7 mei werd ook een herfst-fair georganiseerd op 28 oktober.

Financiën

De financiële verantwoording is uitgewerkt in Jaarrekening 2023 – Stichting Vogelklas Karel Schot. In dit rapport zijn onder meer de financiële positie, de balans, de staat van ba-

ten en lasten en de toelichtingen daarop opgenomen en voorzien van een accountantsverklaring.

De Vogelklas heeft een positief resultaat van € 71.047 opgedaan. Door nadrukkelijk inzet op donatie- en fondsenwerving werden substantiële donaties en fondsuitkeringen ontvangen. Na het grote verlies van boekjaar 2022 (-€ 147.364) werd een actieplan continuïteit opgesteld. Deze aanpak bestond uit maatregelen tot kostenbesparing (met name door verduurzaming energieverbruik) en verhoging inkomsten. Dit laatste onderdeel bestaat uit twee stappen. Ten eerste een financiële overbruggingsperiode voor de korte termijn, bestaande uit werving van (veelal eenmalige) donaties en fondsen. De tweede stap betreft een strategie voor het werven van structurele inkomsten uit overheden.

Het onderdeel overbrugging is succesvol verlopen. Dit is goed te zien aan de sterk toegevoegde inkomsten uit giften en donaties van particulieren. Een actieve wervingscampagne was onderdeel van de aanpak om het voortbestaan van de stichting te borgen. Hieronder vielen ook meerdere acties voor crowdfunding en meerdere publieksevenementen om donaties in te zamelen. Daarnaast trok de Vogelklas veel media-aandacht met een noodoproep, wat tot veel spontane donaties van het publiek leidde. Daarnaast mocht de Vogelklas een overbruggingslening van stichting Dieren-Lot van € 100.000,- in ontvangst nemen. Deze lening fungeert als financieel vangnet om eventuele tegenslagen in de komende jaren op te vangen. Dit heeft de bestaanszekerheid van de stichting aanzienlijk verbeterd.

De aanpak voor structurele financiering ging eind 2022 van start. In 2023 zijn vorderingen geboekt, maar de verwachting is dat de substantiële resultaten zich in 2024 zullen aandienen. Niettemin zijn in 2023 al meer bijdragen ontvangen uit gemeenten in de regio. Naast lopende meerjarige subsidies van gemeente Rotterdam en Lansingerland, droegen dit boekjaar ook de gemeenten Delft, Vlaardingen, Ridderkerk en Barendrecht in financiële zin bij.

Het vrij besteedbare vermogen van de stichting bedraagt € 166.371, exclusief de hierboven genoemde langlopende overbruggingslening waarvan nog € 90.000 beschikbaar is.

Van het vermogen is € 15.000 opgenomen in een bestemmingsfonds voor uitbreiding van de voorzieningen met een behandelkamer. Een bedrag van € 38.787 is gereserveerd als bestemmingsreserve voor de reparatie van een daklekkage alsmede de risicoreserve arbeidskrachten. Tot slot is een continuïteitsreserve van € 112.584 gevormd. Hiermee is de continuïteit van de stichting voor de te voorzien termijn redelijk gunstig.

Advies en onderzoek

In 2023 heeft de Vogelklas bijgedragen aan een onderzoek van GGD Rotterdam-Rijnmond over de risico's van vogelgriep. Daarnaast vroeg gemeente Rotterdam de Vogelklas om advies inzake een kwestie met broedende meeuwen binnen de bebouwde kom en de eventuele dreiging van vogelgriep voor inwoners van de stad. Ook droeg de voorzitter bij aan een kennisbijeenkomst met het onderwerp biodiversiteit, van de gemeenteraadsc commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte van gemeente Rotterdam. De kennis die vanuit de Vogelklas is ingebracht, kan worden ingezet bij het formuleren van beleid op dit thema.

De Vogelklas werkt nauw samen met meerdere onderzoeksinstituten en kennisinstellingen om kennis en kunde te delen. Ten behoeve van onderzoek is materiaal en informatie geleverd aan de afdeling Virologie van het Erasmus MC en Naturalis Leiden voor onderzoek aan coronavirussen in vleermuizen. Ten behoeve van onderzoek aan vogelgriep is materiaal geleverd aan Dutch Wildlife Health Center (Universiteit Utrecht). Met de Universiteit Wageningen en het Nederlandse Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) is bijgedragen aan zenderonderzoek bij levende vleermuizen om meer inzicht te krijgen in de migratie van deze beschermde soorten. Wederom leverde de Vogelklas diverse dode wilde dieren aan Natuurhistorisch Museum Rotterdam voor opname in de wetenschappelijke collectie, waaronder enkele bijzondere aanwinsten. De samenwerkingen met Spreekbuis Wildopvang en Dierenambulance Nederland (SWAN) en SON-Respons zijn gecontinueerd.

Samenwerkingspartners en dankwoord

De Vogelklas is voor haar bestaan afhankelijk van de steun van diverse organisaties, instellingen en overheden.

Dierenbescherming Rijnmond is een vaste samenwerkingspartner en een belangrijke steun voor de Vogelklas. Niet alleen is de samenwerking nauw met de afdeling dierenambulances, maar ook werken beide organisaties aan een overeenkomst voor de juiste opvang van zwerfdieren.

In Dordrecht werkt de Vogelklas nauw samen met Dierenzorgcentrum Louterbloemen, waar men een vooropvang en dierenambulance faciliteert, zodat gewonde dieren vanuit regio Drechtsteden efficiënt in Rotterdam terechtkomen.

De Vogelklas kent daarnaast ook een nauwe samenwerkingsverbanden met Dierenambulance Rotterdam (DAR) en Dieren4U. De samenwerkingen met verschillende wildopvangcentra in Nederland en daarbuiten versterkten zich in 2023 wederom. Met name de banden met Vogelopvang De Wulp in Den Haag, VOC Oostende en de Fugelhelling in Ureterp zijn goed.

Sinds 2022 levert de Vogelklas een bijdrage aan de Spreekbuis Wildopvang en Dierenambulance Nederland. In gezamenlijkheid wordt gewerkt aan belangenbehartiging voor wildopvangcentra in Nederland door in gesprek te treden met het Ministerie van LNV, de NVWA en andere overheden. In samenwerking met SON-RESPONS en Sea Alarm draagt de Vogelklas bij aan gesprekken die met Rijkswaterstaat gevoerd worden over de afhandeling van met olie besmeurde vogels in Nederland. De Vogelklas ervaart deze samenwerkingen als zeer prettig en uitermate waardevol.

De Vogelklas ontving onder meer bijdragen van gemeente Rotterdam, gemeente Lansingerland, gemeente Vlaardingen, gemeente Ridderkerk, gemeente Barendrecht, gemeente Delft, Deltaport Donatiefonds, Havenbedrijf Rotterdam en vele andere particuliere en commerciële donateurs.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar Stichting Dierenlot. Dankzij een overbruggingslening van € 100.000 heeft de Vogelklas een financieel vangnet voor de komende periode. Dat is van groot belang in de huidige tijden van onzekerheid.

Daarnaast mag Gemeente Rotterdam niet onvermeld blijven. Dankzij de jaarlijkse prestatiesubsidie die voor de Vogelklas financieel onmisbaar is, maar ook voor de prettige samenwerking en ondersteuning in praktische zin.

Tot slot spreekt de Vogelklas graag haar dank uit richting alle samenwerkingspartners, hulpdiensten, donateurs, vrijwilligers, fondsen, bedrijven en gemeenten die het werk van de Vogelklas op enigerlei wijze ondersteunen.

Figuur 6. Jonge scholeksters in de Vogelklas.

BIJLAGE 1. Opgevangen dieren in 2023

WILDE VOGELS	9.716		
Aalscholver	45	Noordse Stormvogel	1
Alk	4	Oeverzwaluw	1
Aziatische dwergooruil	1	Ooievaar	9
Beffijster	1	Pimpelmees	70
Bergeend	6	Putter	10
Blauwe Reiger	89	Ransuil	10
Boerenzwaluw	29	Rietgors	1
Bokje	1	Roodborst	24
Bonte Vliegenvanger	2	Scholekster	47
Boomkruiper	2	Slechtvalk	18
Boomvalk	1	Sperwer	22
Bosrietzanger	1	Spreeuw	63
Bosuul	4	Staartmees	1
Braamsluiper	4	Stadsduif	1235
Brandgans	9	Steenuil	6
Bruine Kiekendief	2	Stormmeeuw	54
Buizerd	26	Tapuit	2
Cetti's Zanger	1	Tijffjaf	12
Drieteenmeeuw	1	Torenvalk	23
Drieteenstrandloper	2	Tuinfluit	2
Ekster	332	Turkse Tortel	648
Fazant	23	Vaal Stormvogeltje	1
Fitis	1	Vink	14
Fuut	48	Visdief	32
Gaai	33	Vuurgoudhaan	1
Gele Kwikstaart	1	Waterhoen	139
Geoorde Fuut	1	Waterral	6
Gierzwaluw	178	Watersnip	1
Goudhaan	10	Wespendief	2
Grasmus	1	Wilde Eend	575
Grauwe Gans	124	Winterkoning	9
Groene Specht	16	Witte Kwikstaart	26
Groenling	3	Wulp	1
Grote Bonte Specht	38	Zanglijster	56
Grote Canadese Gans	26	Zeekoet	2
Grote Lijster	3	Zilvermeeuw	231
Grote Mantelmeeuw	2	Zwarte Kraai	238
Grote Zilverreiger	1	Zwarte Mees	1
Grutto	1	Zwarte Roodstaart	5
Halsbandparkiet	148	Zwartkop	11
Heggenmus	18	Zwartkopmeeuw	3
Holenduif	13		
Houtduif	1398	TAMME DIEREN	625
Houtsnip	90	Kip	15
Huismus	188	Postduif	214
Huiszwaluw	52	Sierduif	235
IJsvogel	14	Siereend	64
Jan-van-gent	8	siergans	24
Kauw	532	Sierhoender	5
Keep	1	sierzwaan	1
Kerkuil	15	Tropische vogel	57
Kievit	2	Halsbandparkiet	3
Kleine Canadese Gans	10	Kerkuil	1
Kleine Karekiet	5	Kwartel	3
Kleine Kokmeeuw	1	Konijn	3
Kleine Mantelmeeuw	545		
Kleinste Jager	1	WILDE ZOOGDIEREN	236
Knobbelzwaan	572	Bunzing	1
Koekoek	4	Egel	34
Kokmeeuw	315	Haas	1
Kolgans	3	Huismus	1
Koolmees	236	Steenmarter	2
Koperwiek	4	Wezel	1
Krakeend	17	Gewone dwergvleermuis	114
Kramsvogel	1	Laatvlieger	4
Kuhl's Pijlstormvogel	1	Rosse vleermuis	2
Kuifeend	37	Ruige dwergvleermuis	69
Lepelaar	4	Tweekleurige vleermuis	6
Meerkoet	352	dwergvleermuis onbekend	1
Merel	316		
Nijlgans	123	TOTAAL	10.577

BIJLAGE 2 – HERKOMSTGEMEENTES VAN VOGELS IN DE VOGELKLAS 2023

Gemeente	aantal	%
Rotterdam	3.824	38,4
Dordrecht	800	8,0
Hoeksche Waard	682	6,9
Voorne aan Zee	551	5,5
Nissewaard	437	4,4
Schiedam	370	3,7
Goeree-Overflakkee	327	3,3
Zwijndrecht	326	3,3
Capelle aan den IJssel	296	3,0
Vlaardingen	296	3,0
Lansingerland	295	3,0
Ridderkerk	264	2,7
Barendrecht	233	2,3
Papendrecht	189	
Hendrik-Ido-Ambacht	179	
Krimpen aan den IJssel	170	
Sliedrecht	154	
Alblasserdam	126	
Albrandswaard	119	
Midden-Delfland	84	
Maassluis	54	
Voorne-Putten	31	
Zuidplas	26	
Den Haag	21	
Krimpenerwaard	15	
Moerdijk	10	
Molenlanden	10	
Gouda	8	
Leiden	6	
Delft	4	
Geertruidenberg	4	
Pijnacker-Nootdorp	4	
Woerden	4	
Leiderdorp	3	
Noordwijk	2	
Waddinxveen	2	
Zoetermeer	2	
Alphen aan den Rijn	3	
Hardinxveld-Giessendam	1	
Kaag en Braassem	1	
Nieuwkoop	1	
Voorschoten	1	
Wassenaar	1	
Westland	1	
buiten Zuid-Holland	43	
onbekend	386	
Totaal	10.335	

BIJLAGE 3. Behandelsucces van vogels in 2023

Behandeld	5190	
Losgelaten	2844	55%
Euthanasie	583	11%
Gestorven	1436	28%
Herplaatst	327	6%
Niet-behandeld	5125	
Gestorven bij binnenkomst	2288	
Euthanasie bij binnenkomst	2661	
Losgelaten bij binnenkomst	176	
Nog present op 1 januari 2024	20	

BIJLAGE 4. Oorzaken van binnenkomst van vogels in 2023

Oorzaak	Aantal	percentage van het aantal patiënten (alleen van dieren met bekende oorzaak: 8578; 83%)
Jong en verweesd	2696	31,4%
Botsing met object of in het verkeer	2246	26,1%
Gebeten door kat, hond of overige	1521	17,7%
Uitputting	827	9,6%
Verdwaald huisdier/zwerfdier	625	7,3%
Vogelgriep (incl. verdacht)	262	3,1%
Verstrikt in draad, touw of zwerfvuil	233	2,7%
Nest verwijderd bij werkzaamheden	56	
Besmeurd of verontreinigd (bv. olie)	80	
Mishandeling door mens	25	
Inbeslagname	1	
Overig	6	
Oorzaak onbekend	1757	
Totaal	10.335	